

Mari Pajala

Lordi – ihania kansallishirviöitä

¹ Mediassa Lordin voittoa luonnehdittiin radikaaliksi murrokseksi Eurovision laulukilpailun historiassa, ks. esim. *IL* 22.5.2006: Markus Tiittula, "Suomi pelasti euroviisut". Brittiäntuntijan mukaan Lordi on juuri sitä, mitä euroviisut tarvitsevat"; *TS* 22.5.2006: "Turku ensi keväänä yksi mahdollinen viisufinaalin pitopaikoista. Lordi jyräsi Euroviisujen oven auki rockmusiikille".

"Aavasta" Awaan

Vuonna 1998 Yleisradiota edusti Eurovision laulukilpailussa Edea kappaleella "Aava". Yhtyeen esitys seurasi maailmanmusiikkimuotia, joka oli alkanut näkyä laulukilpailussa 1990-luvulla. Muusikot soittivat "perinteisiä" instrumentteja, kuten kanteletta ja lyömäsoittimina toimivia saviruukkuja, ja lauluosuudesta huolehti eteerinen naissoolisti. Kappaleen soundit olivat pehmeät ja tempo leppoinen. Sanoituksessa oli yritetty häivyttää suomen kielen äänneasu mahdollisimman tehokkaasti kuuluvista keskittymällä a-vokaaliin: "Aava maa, avaa maa avara." "Aava" pyrki huolellisesti sopeutumaan Eurovision laulukilpailun ympäristöön, mutta sen strategia ei toiminut erityisen hyvin, vaan sijoitus jäi heikoksi.

Vuonna 2006 Eurovision laulukilpailun lavalla nähtiin Edean kappaleen kaima, Lordin kosketinsoittaja Awa. Tämä Awa oli huomattavasti räväkempi ilmestys kuin edeltäjänsä. Vampyyrinaiselta näyttävä Awa lauloi reteästi taustoja ja hymyili piikkihampaillaan kameralle pää tyttömäisesti kallellaan. Awan miespuoliset hirviökollegat poseerasivat kameralle yrmeämmin ilmein. "Hard Rock Hallelujah" -kappale oli mahtipontista purkkaheviä, jonka tehokkuutta lisäsivät tulitehosteet ja räjähdykset. Lordi oli mahdollista nähdä radikaalina poikkeuksena verrattuna Eurovision laulukilpailun valtavirtaan¹, ja kieltämättä se vaikuttaakin hyvin erilaiselta kuin "Aavan" kaltaiset esitykset, jotka pyrkivät varioimaan vanhoja menestysreseptejä ketään ärsyttämättä. Samalla Lordi seurasi taitavasti kilpailun konventioita. Kappale noudatti rakenteellisesti klassista pop-kaavaa, ja "Hard Rock Hallelujah" -koukku iskostettiin kolmen minuutin aikana toiston avulla tehokkaasti kuulijoiden mieleen. Eurovision laulukilpailun kaltaisessa televisio-ohjelmassa esityksen kannattaa olla visuaalisesti kiinnostava, joten Lordin hirviöasut ja räjähteet toimivat siinä hyvin. Lisäksi yhtye onnistui herättämään runsaasti ennakkohuomiota ulkomaisessa leh-

distössä. Tuloksena olikin Yleisradion ensimmäinen euroviisuvoitto ja valtavan innostunut vastaanotto suomalaisessa mediassa. Lordin hirviöistä tuli hetkessä eräänlaisia kansallissankareita.

Mitä hirviömaisuus Lordin esityksessä merkitsi? Varmasti monia eri asioita; esitän tässä muutamia näkökulmia aiheeseen.²

Hyväkäyttösiset hirviöt

Lordi on saanut vaikutteita amerikkalaisilta 1970–1980-lukujen heviyhtyeiltä, erityisesti Kissiltä, sekä kauhuelokuvien estetiikasta.³ Goottiyhtyeenä Lordia ei pidetä, mutta sillä voi nähdä joitain yhteyksiä myös goottiestetiikkaan. Rock-historiikeissa goottityylin on katsottu alkaneen 1970-luvulla, ja siitä voi erottaa taiteellisen perinteen (esim. Joy Division) ja teatraalisen pop-henkisemmän perinteen, jota edustavat esimerkiksi Alice Cooper ja Kiss.⁴ Lordi seuraa jälkimmäistä perinnettä. Sen uralla rooliasut, näyttävät lavashow't ja kauhuelokuvaperinteestä ammentavat videot ovat vähintään yhtä tärkeitä kuin musiikki. Yhtyeen johtaja Mr Lordi, Tomi Putaansuu, on opiskellut media-alaa ja piirtänyt työkseen elokuvien storyboardoja. Kouluikäisenä hän harrasti elokuvien tekoa yhdessä Pete Riskin kanssa, joka on myöhemmin ohjannut Lordin videoita.⁵ Vaikka kuvasto ja sanoitukset ovat synkeitä, ne eivät ilmennä vakavaa angstia. Pikemminkin yhtye leikittelee kauhukuvaston ylettömyydellä ja mahtipontisilla sanoituksilla.

Lordi rakentaakin vetoavuutensa osaksi kauhun ja huumorin välisen läheisen yhteyden varaan. Hahmot rupisine ihoineen, terävine kynsineen ja suurine kitoineen voivat vaikuttaa kammottavilta, mutta samalla yhtyeen yletön ulkoasu on hauska. Eurovision laulukilpailun kaltaisessa ympäristössä Lordi tuotti erinomaista televisioviihdettä. Laulukilpailun harjoituksista kirjoitetuissa nettiraporteissa yhtyeen esitystä saatettiin arvioida saliyleisön näkökulmasta hieman staattiseksi.⁶ Televisiokuvassa liikkeen puute ei kuitenkaan häiritse, sillä hahmoista saa hienoja kuvia. Hirviöt ovat keskenään riittävän erilaisia, että esityksestä tulee visuaalisesti vaihteleva, ja lähikuvissa niiden piirteitä on mahdollista tarkastella likeltä. Pyrotekniikka tuo esitykseen lisää affektiivista voimaa. Erityisesti paikan päällä räjähdysten kirkkaus, kovaäänisyys ja kuumuus vaikuttaa yleisöön tehokkaasti ruumiillisesti. Televisiokuvassa tulishow ei ehkä ole aivan yhtä näytävä, mutta yleisön innostuminen siitä tuo kuviin lisää tunnelmaa.

Hirviöiden pelottavuutta vähensi osaltaan se, että Lordi oli huomattavan hyväkäyttösinen. Yhtye poikkesi tässä suhteessa paljon Eurovision laulukilpailun toisesta ennakkokokohua herättäneestä artistista, Islannin Silvia Nightista. Silvia Night oli näyttelijä Ágústa Eva Erlendsdóttirin roolihahmo, itsekeskeinen ja kimittävä-ääninen nuori diiva. Lordin tapaan Night panosti teatraaliseen lavashow'hun ja pukuihin, jotka olisivat voineet sopia Eurovision laulukilpailun konventioihin erittäin hyvin. Nightin epäystävällinen esiintyminen harjoituksissa ja lehdistötilaisuuksissa ärsytti kuitenkin median edustajia ja paikallista yleisöä. Semifinaalissa hänelle buuattiin, eikä hän selvinnyt finaaliin asti. Silvia Nightin teatteri kääntyi häntä vastaan,

² Katsauksessa esitetyt huomiot Lordin euroviisuvoiton saamasta mediajulkisuudesta perustuvat suurten suomalaisten sanomalehtien (*Helsingin Sanomat*, *Turun Sanomat*, *Ilta-Sanomat*, *Iltalehti*, *Hufvudstadsbladet*) ja aikakauslehtien seurantaan ja ovat luonteeltaan alustavia, eivät siis systemaattisen analyysin tulosta. Suomalaista euroviisuhistoriaa koskevat näkemykset perustuvat väitöskirjaani, ks. Pajala 2006 (ilmestyy).

³ Ks. esim. *IS* 22.5.2006: Pasi Kostiainen, "Lordi sai nimensä jo pikkupoikana".

⁴ Siegel 2005, 12. Kiitokset Susanna Paasoselle tästä huomiosta.

⁵ Ks. esim. *IS* 22.5.2006: Pasi Kostiainen, "Lordi sai nimensä jo pikkupoikana".

⁶ Esim. *OnEurope_Live*, http://community.livejournal.com/oneurope_live/2006/05/12/ (linkki tarkistettu 17.7.2006).

⁷ Tosin ennen euroviisuvuotta *Ilta-Sanomien* otsikoi etusivullaan "Saksa raivostui Lordille" ja kertoi *Bild*-lehden jutusta, jossa Mr Lordi arvosteli saksalaista euroviisuvoittajaa (1982) Nicolea ja Saksan tämänvuotista edustajaa tylsiksi ja kotirouvamaiseksi. Kilpailuviikon aikana Lordin kommentit olivat varovaisempia, ja yhtye kehui auuliisti ennakkosuosikkeihin kuuluneita kreikkalaista Anna Vissiä ja ruotsalaista Carolaa. *IS* 10.5.2006: Anna Kauppi: "Lordi loukkasi Saksan viisutähtä Nicolea"; *IL* 22.5.2006: Juha Veli Jokinen, "Kerrankin sujuvaa englantia!"; *Expressen* 19.5.2006: Mats Pettersson, "Lordi hyllar Carola: Hon är så sexig".

⁸ Esim. *IL* 22.5.2006: Juha Veli Jokinen, "Kerrankin sujuvaa englantia!"

⁹ *IS* 26.5.2006: Tomi Au-remaa, "Torilla tavataan!"; *IL* 26.5.2006: "Naamioidu Lordiksi!"; *IL* 26.5.2006: Pihla Lehmusjoki, "Näin syntyy pikku-Lordi! Kasvo-värihirviön voi loihdita kotona reilussa tunnissa".

¹⁰ Ks. esim. *IS* 23.5.2006: Matti Markkola, "Monsterit ja Matti".

¹¹ *IS* 3.6.2006: Pasi Kostiaainen: "Hevihirviö on halutuin heila".

¹² *IS* 23.5.2006: Mikko Räsänen, "Aivan hirveä hajut!"

¹³ *IS* 17.5.2006: Tuomas Marjamäki, "Carola pelkäsi Lordia".

¹⁴ Shildrick 2000, 303.

kun taas Lordi enimmäkseen vältti loukkaamasta ketään kommentteillaan.⁷ Suomalaislehdissä Tomi Putaansuon fiksit kommentit ja täydellinen englannin kieli herättivätkin ihailua.⁸ Lordi näytti kauhealta mutta käyttäytyi asiallisesti, kun taas Silvia Nigh ilmeisesti vaikutti monen mielestä oikeasti kauhealta.

Lordin jäsenet ovatkin hyvin lähestyttäviä hirviöitä. Tämä näkyy siinä innossa, jolla hirviöiden merkkejä on tuotu osaksi omaa ruumiillista olemista. Ilta- ja viikotilalehdet julkaisivat Lordi-naamareita, ja *Iltaalehti* neuvoi lisäksi, miten lapsen voi maskeerata Lordiksi vesiliukoisilla kasvoväreillä.⁹ Helsingin kauppatorilla järjestetyssä voitonjuhlassa osa yleisöstä olikin pukeutunut jonkinlaiseen hirviöasuun. Jopa hillitystä olemuksestaan tunnettu pääministeri Matti Vanhanen poseerasi valokuvaajille pirunsarvimerkkejä tehden.¹⁰ *Ilta-Sanomien* äänestyksessä Mr Lordi ja Awa valittiin Suomen halutuimmiksi helluntaiheiloiksi.¹¹ Kauhun sijaan Lordi näytti herättävän pikemminkin halua ja samastumista.

Toimittajat löysivät Lordista kuitenkin yhden todella kauhean piirteen: hajun. Monissa lehtijutuissa kuvailtiin löyhkää, joka oli pinttynyt yhtyeen esiintymisasuihin euroviisuviikon aikana.¹² Yli viikon oleskelu Ateenassa esitettiin vaativaksi koettelemukseksi: koska Lordi ei halunnut esiintyä julkisesti ilman hirviöpukujaan, heidän oli vietettävä pitkiä päiviä kuumissa puvuissa hellesäässä. Rooliasuista ei ollut vaihtokappaleita, eikä niiden kaikkia osia voinut pestä, joten tuuletusyrityksistä huolimatta haju muodostui melkoiseksi. Näin menestys ikään kuin lisäsi Lordin kauheutta, kun pitkät työpäivät, monet esiintymiset ja oleilu lämpimällä seudulla saivat sen haisemaan entistä pahemmalle. Paha haju on epämiellyttävää ruumiillista läheisyyttä; se tunkee osaksi henkilökohtaista tilaa pienen fyysisen välimatkan ylikin. Muuten lähestyttävän oloisten hirviöiden haju voikin olla hyvä syy pitää heihin välimatkaa. Ateenassa Lordi poseerasi yhteiskuvissa Ruotsin ja Tanskan edustajien, iskelmälegenda Carolan ja teini-ikäisen Sidsel Ben Semmanen kanssa. Etenkin Carolan ja Lordin välinen kohtaaminen esitettiin kaunottaren ja hirviön vastakkainasetteluksi ja väitettiin, että uskovainen Carolan oli pelännyt Lordia.¹³ Kuvissa kontrasti naisartistien ja Lordin välillä oli jo visuaalisesti suuri, ja vaikutelmaa lisää tietoisuus siitä, että kohteliaiden hymyjen ylläpitäminen mahtoi olla vaikeaa haisevien hirviöiden vierellä poseeratessa.

Miten hirviö voi edustaa maata?

Tutkimuksessa hirviömaisuus on usein kytketty yhteen rajojen rikkomisen ja kategorioiden sekoittamisen kanssa. Margit Shildrick esittää, että moniselitteisyys tekee hirviömaisuudesta ruumiista sekä kiehtovan että häiritsevän. Hirviössä ei pelota niinkään sen erilaisuus kuin se, että hirviö uhkaa binaarisia eron teon tapoja, joihin tunne itsen ja toisen erillisyydestä perustuu.¹⁴ Kun Lordi oli valittu Yleisradion edustajaksi Eurovision laulukilpailuun, mediassa esitettiin jonkin verran epäilyjä siitä, sopiko yhtye edustamaan maata. Esimerkiksi *Ilta-Sanomien* otsikoi kannessaan, että Lordin karsintavoitto oli herättänyt "vihamyrskyä", ja siteerasi aihetta käsittelevässä artikkelissa paheksuvia komment-

teja nettikeskustelupalstaltaan.¹⁵ Epäilyksissä voi nähdä huolta kategorioiden sekoittumisesta. Lordi rikkoi korkean ja matalan rajoja: kansallisuus on monille korkea arvo, eikä hirviöasuihin pukeutunut kasariheviyhyte silloin välttämättä vaikuta sovelialta suomalaisuuden lähettäläältä ulkomailla. Myös ”Hard Rock Hallelujah” -kappaleen tapa yhdistää sanoituksen kristillinen symboliikka hevimusiikkiin, hirviöhahmoin ja räjähteisiin saattoi vaikuttaa sopimattomalta. *Iltta-Sanomien* nettikeskustelussa monet pitivätkin Lordia häpeällisenä kansallisena edustajana. ”Inhottavia, rumia, huutoa ja örinää. Tällaisen kuvanko me haluamme antaa Suomesta?” ja ”tosi hävettävää että ne örisevät paholaiset edustavat sivistysvaltio suomea!”, viesteissä valitettiin.¹⁶

Oliko Lordi sitten radikaalisti uudenlainen suomalaisuuden edustaja Eurovision laulukilpailun kontekstissa? Yhtye sopii jatkoksi suomalaisuuden esittämisen perinteeseen, jossa on korostettu maskuliinista uhoa ja pohjoista erikoisuutta. Tällainen representaatio tarjottiin esimerkiksi Eurovision laulukilpailun 50-vuotisjuhlassa syksyllä 2005, kun mieskuoro Huutajat ilmensi Suomen euroviisutaipaleen epätoivoisuutta esittämällä oman paatoksellisen versionsa Abban ”Waterloosta”. Toisaalta Lordin Tomi Putaansuu on varsin poikkeuksellinen suomalaisen miehen representaatio. Lehtijutuissa kuvataan poikaa, joka leikki Barbie-nukeilla, harjoitteli naamioitumista meikeillä ja ansaitsi lempinimen Lordi huomiota herättävällä pukeutumisellaan.¹⁷ Lordin show ilmentää pukeutumisen ja teatralisuuden camp-nautintoja. Putaansuu kommentoikin, että olisi mieluiten elänyt barokin aikaan, kun miehet meikkasivat, käyttivät peruukkeja ja pukeutuivat röhhelöihin.¹⁸

Samalla Mr Lordi on kuitenkin varsin turvallinen hirviö. Lordia kotoistettiin muun muassa Tomi Putaansuun rovaniemeläisyyttä korostamalla. Rovaniemen murre toi Putaansuun hahmoon lupsakkuutta ja paikallisväriä. Lordia verrattiin toiseen suomalaiseen erikoisuuteen, vanhaan tuttuun Joulupukkiin: yhtyeen jäsenten oikeiden kasvojen paljastaminen naamioiden alta olisi sama kuin Joulupukilta vietäisiin naamari kesken lahjojen jaon, Putaansuu korosti.¹⁹ *Seuran* Lordi-erikoisnumerossa ”Lapin suuret pojat” Mr Lordi ja Joulupukki poseerasivat yhteiskuvissa. Haastattelussa pukki vakuutti, ettei pelkää Lordia, joka on ”sympaattinen hirviö”. Hänen mukaansa Lordi olikin yksi esimerkki siitä, mitä Joulupukin tontuista tulee, kun ne kasvavat isoiksi.²⁰ Lordi ei ollut todellinen ulkopuolinen, toisin kuin esimerkiksi islamilaisen terroristin hahmo, joka on 2000-luvun mediassa noussut keskeiseksi hirviöfiguuriksi.²¹ Vaikka Lordin keskeiset vaikutteet ovat peräisin amerikkalaisesta populaarikulttuurista (tai ehkä juuri sen vuoksi?), Lordi on mahdollista nähdä ongelmattomasti suomalaisena ja vaarattomana.

Lempä hirviökasvoinen kapitalismi

Hirviöitä on käytetty metaforana kapitalismin kuvaamisessa. Marx luonnehti pääomaa vampyyrin kaltaiseksi hahmoksi, joka elää ime-mällä verta elävästä työvoimasta. Steve Shaviro esittää, että siinä

¹⁵ /S 13.3.2006: Leila Itkonen, ”Hirveää, huonoin voitti!”

¹⁶ IS Nettikysely: ”Onko Lordi sopiva musiikin lähettiäs Suomelle?” (13.3.2006). Kyselyyn lähetettiin 17569 vastausta, mikä on poikkeuksellisen paljon verrattuna muihin *Iltta-Sanomien* nettikyselyihin. Vastanneista 52 prosenttia piti Lordia sopivana edustajana. Myönteisesti vastanneista monet näkivät Lordin poikkeuksellisen onnistuneena ja uudenlaisena valintana, kun taas kielteisissä vastauksissa korostui valinnan aiheuttama kansallinen häpeä. <http://www.iltasanomat.fi/arkisto/nettikysely.asp?id=9405> (linkki tarkistettu 18.7.2006).

¹⁷ Esim. /S 22.5.2006: Pasi Kostiainen, ”Lordi sai nimensä jo pikkupoikana”; *Erikois-Seura* 21b/2006: Jukka Lyytinen, ”Asiallinen Lapin jätkä”.

¹⁸ *City* 13/2006: Jaana Rinne, ”Ruma ankanpoikanen”.

¹⁹ /S 22.5.2006: Tuomas Marjamäki, ”Kasvoja ei paljasteta!”

²⁰ *Erikois-Seura* 21b/2006: Mikael Vehkaoja, ”Suurmiehet”.

²¹ Ks. Rai 2004.

²² Shaviro 2002, 281–282, 285.

²³ Esim. *IL* 22.5.2006: Heta Hyttinen, ”Näin syntyi Lordi”; *IS* 22.5.2006: Pasi Kostiaainen, ”Lordi sai nimensä jo pikkupoikana”.

²⁴ Toiveita ei juuri himmentänyt se, että Eurovision laulukilpailua on vuosikausia arvosteltu mediassa siitä, ettei se tuota todellisia hittejä.

missä vampyyri sopi kuvaamaan teollistumisen ajan kapitalismia, nykyisessä informaatioyhteiskunnassa se on liian inhimillinen hahmo pääomien vertauskuvaksi; tilalle tarvitaan jokin epäinhimillisempi ja kasvottomampi hirviö. Niinpä 1800-luvun kauhuhahmot vampyyrit eivät enää ole pelottavia vaan turvallista eksotiikkaa. Vampyyrit ovat ”kulutushyödykkeitä, jotka ironisesti ruumiillistavat nostalgista kaipuutamme aikaan, jolloin kaikkea ei vielä oltu muokattu kulutus-tuotteeksi”.²² Samaan tapaan Lordi yksiohjelmissine hirviöhahmoineen ei ole varsinaisesti pelottava, vaan yhtye tarjoaa toivekuvan viattomasta ja leikkisästä kaupallisuudesta.

Suomalaisessa mediassa Lordia pidettiin usein parempana kuin Eurovision laulukilpailun muuta tarjontaa, jopa ohjelman pelastajana. Ohjelmaa on arvosteltu kaupallisen massakulttuurin edistämisestä aina 1970-luvulta alkaen, jolloin Euroviisuja pidettiin yhtenä esimerkkinä kulttuuri-imperialismin vaaroista. Nykyisin kaupallisuutta ei pidetä samalla tavalla negatiivisena piirteenä; päinvastoin, talouden arvot ovat vahvassa asemassa myös kulttuuria koskevassa julkisessa keskustelussa. Eurovision laulukilpailua kohtaan osoitettu arvostelu sisältää silti joitain jo 1970-luvun lehtikirjoittelusta tuttuja piirteitä. Kilpailuun osallistuvia esityksiä on kritikoitu erityisesti liiasta samankaltaisuudesta: hieman kärjistäen ohjelmaa on luonnehdittu vähäpukkeisten, anglo-amerikkalaista poppia esittävien naislaulajien kavalkadiksi, jossa erityistä tyytymättömyyttä herättää se, etteivät Itä-Euroopan maat kuulosta tarpeeksi erilaisilta kuin ”perinteinen” länsi. Euroviisut esitetään siis yhdenmukaistavaksi massakulttuuriksi. Tätä taustaa vasten Lordi oli mahdollista nähdä jotenkin ”aidompana” kuin tyypillinen euroviisuesiintyjä.

Lordi esitettiin johtajansa Tomi Putaansuun *labour of love* -hankkeeksi. Lehtijutuissa kuvailtiin, miten Putaansuu oli innostunut hirviöistä jo lapsena ja pysynyt uskollisena innostukselleen siitä saakka. Mr Lordi -hahmoa sekä yhtyettä työstettiin vuosikausia ennen levytyssopimuksen saamista.²³ Putaansuu suunnittelee ja valmistaa yhtyeen hirviöasut, ja hän myös maskeeraa itse itsensä. Hän vaikuttaakin viettävän erittäin työteliästä ja kurinalaista elämää ja nauttivan siitä. Lordi on kuvattu Putaansuun lapsuuden unelman täyttymykseksi. Yhtye vaikuttaa ihanteelliselta vaihtoehdolta vieraantuneelle työlle – omaehtoiselta, luovalta ja tyydyttävältä. Lordin voikin nähdä toivekuvana hyvästä työelämästä, jossa työ on eräänlainen oman persoonallisuuden jatke.

Samalla mahdollisuus taloudelliseen menestykseen esitettiin suomalaisessa mediassa Lordin kiistattomana ansiona ja hyvänä puolena. Jos hirviöyhtyeen sopivuudesta kansalliseksi edustajaksi olikin ollut joitain epäilyksiä, euroviisuvoitto ja sen myötä toivottu kaupallinen menestys hälvensivät ne lähes kokonaan. Suomalaisen populaarimusiikin mahdollisuudet lyödä itsensä läpi kansainvälisillä markkinoilla koettiin pitkään likimain toivottomiksi, joten kun yhtyeet kuten HIM, Nightwish ja The Rasmus ovat alkaneet menestyä ulkomailla, niiden urakehitystä on seurattu suurella mielenkiinnolla. Euroviisuvoiton myötä Lordista toivottiin seuraavaa lukua suomalaisen popmusiikin menestystarinaa.²⁴ Kaikki edellä mainitut suomalaisyhtyeet ovat vedonneet enemmän tai vähemmän raskaalla musiikilla ja synkällä tyylillä: esimerkiksi The Rasmuksen imago on muuttunut popista

selvästi gootahtavammaksi, kun yhtyeen uraa on edistetty Suomen ulkopuolella. Raskas rock on mahdollista esittää suomalaisena erikoisuutena, joka on täällä suosittua ja jonka tekemisessä suomalaiset ovat hyviä. Lordi saatettiin nostaa yleisemminkin esimerkiksi siitä, miten Suomen pitäisi toimia menestyäkseen globaalissa taloudessa. Yhtyettä verrattiin Nokiaan, ja sen edustamasta ”omaperäisyydestä” ja ”rohkeudesta” toivottiin uutta veturia suomalaiselle taloudelle.²⁵ Lordi näyttäytyi tilaisuutena brändätä Suomi cooliksi, omaperäiseksi ja luovaksi maaksi.

Jotain todella outoa

Seurasin vuoden 2006 Eurovision laulukilpailua television ääressä yhdessä parinkymmenen hengen kisakatsomon kanssa. En omas- ta mielestäni ole suhtautunut ohjelmaan erityisen patrioottisesti, eivätkä suomalaiskappaleiden heikot sijoitukset ole harmittaneet silloin, kun en itsekään ole kappaleista pitänyt. Nyt oli kuitenkin hämmentävää ja riemastuttavaa seurata, miten Lordi sai korkeita pisteitä lähes joka maasta. Kun Lordin euroviisuvoitto alkoi näyttää varmalta, päällimmäinen tunne oli epäuskoisuus. Sama tunne toistui niin kisakatsomoseuralaisten kommentoissa, yön aikana tulleissa tekstiviesteissä kuin seuraavien päivien aikana keskusteluissa muiden kanssa: *uskomatonta*.

Vaikka esiintymislavalla oli hirviöitä, oudointa ja käsittämättömintä ohjelmassa eivät olleet hirviöt vaan kilpailun lopputulos. Suomen huonolle euroviisumenestykselle on mediassa ja arkikeskusteluissa esitetty lukuisia kohtalonomaisuutta korostavia selityksiä (kieli, musiikkimaku, geopolitiikka ja lopulta menestyksen perinteen puuttuminen), mutta en toki uskonut, että Suomen olisi sen vaikeampi menestyä Euroviisuissa kuin minkään muunkaan maan. Epäuskoisuuden tunne onkin hyvä osoitus toiston ja kansallisen samastumisen voimasta. Vuosien varrella on nähty useita kilpailuja, joissa äänestys on ehtinyt edetä pitkälle ennen kuin Suomen kappale saa yhtään pistettä, ja sittenkin pisteitä on tullut lähinnä naapurimaista. Euroviisujen kommentointi muualla mediassa on vahvistanut käsitystä, että Suomen kohtalo on jäädä aina häntäpäähän. Vaikka ei tietoisesti uskoisikaan mihinkään kansalliseen kohtaloon, on toiston voimaa vaikea vastustaa.

Eurovision laulukilpailun hirviömäisin hahmo ei oikeastaan ollut kukaan Lordin jäsenistä, vaan se kuului Venäjän esitykseen. Venäjää edusti kilpailussa nuori Dima Bilan kaihoisalla poikabändihenkisellä pop-kappaleella. Bilanin taustalla nähtiin kaksi klassisiin balettiasuihin pukeutunutta naistanssijaa ja valkoinen flyygeli, jota kukaan ei soittanut. Kappaleen loppupuolella tapahtui jotain outoa: flyygelin kannella olevan ruusunlehtimpyrjän keskeltä nousi kolmannen tanssijan valkoiseksi kalkittu ylävartalo. Syntyi aito hirviö: ihmisen ja esineen risteytys, olento, jolla oli naisen ylävartalo ja alavartalona flyygeli. Flyygeli-nainen huojutti aavemaisesti kalpeaa ylävartaloon ja sirotteli lopussa ruusunlehtiä Bilanin päälle. Esitys oli todella erikoinen, mutta flyygeli-nainen ei selvästi ollut liian vieraannuttava, sillä Venäjä sijoittui kilpailussa toiseksi heti Lordin konventionaali-

²⁵ Esim. *IL* 22.5.2006a: ”Omaperäisyys vei voiton”; *IS* 20.5.2006: ”Mallia Nokia ja Lordista”.

²⁶ Venäjän esityksen voi sijoittaa osaksi sirkushenkisten numeroiden joukkoa, joita Eurovision laulukilpailussa on viime vuosina nähty jonkin verran. Esimerkiksi vuonna 2004 Ranskan balladiin haettiin elävyyttä puujalojen varassa liikkuvan tanssijan avulla ja vuonna 2003 Ukrainan ensimmäisen euroviisukappaleen taustalla esiintyi akrobaattinen voimistelija.

sempien monstereiden jälkeen.²⁶ Sattumaa vai hirviöiden suvereenia ylivoimaisuutta?

Kirjallisuus

Pajala, Mari (2006, ilmestyy), *Erot järjestykseen! Eurovision laulukilpailu, kansallisuus ja televisiohistoria*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimusyksikkö.

Rai, Amit S. (2004), "Of Monsters: Biopower, Terrorism and Excess in Genealogies of Monstrosity". *Cultural Studies* 18:4, 538–570.

Shaviro, Steve (2002), "Capitalist Monsters". *Historical Materialism* 10:4, 281–290.

Shildrick, Margit (2000), "Monsters, Marvels and Metaphysics: Beyond the Powers of Horror". Teoksessa Sara Ahmed et al. (eds.), *Transformations: Thinking Through Feminism*. London & New York: Routledge, 303–315.

Siegel, Carol (2005), *Goth's Dark Empire*. Indianapolis: Indiana University Press.